

RAPHAELIS

PUGNOSTI PLEASANTINI IURE
CONSULTORVM FACILE PRINCIPIS.

in primam Pandectarum partem Commentariorem, cum
luculentissimorum, cum omnibus Iuris Candidatis, at
que adeo vel ipsis exercitatis longe utilissimorum,
Tonus primus: cui accelerunt & Legū pri-
mō lectiones non paucæ, carumq; Reptitio-
nes ut varie, ita doctr. Quæ omnia
& argumētis, & syllabo Indicat
sanequam felici (quod ha-
cenus contigit nulquam)
colloquieata, nunc
retens ac primum
in lucem pro-
deunt,

3

Lugduni,

Apud Hugonem, & heredes Aemonis à Porta.

M. D. XLIII.

Cum priuilegio Regis:

Prima Rapt. Fulg. super. ff. veteri. Proemium. 2

Excellentissimi celeberrimus u. i. Doctoris do. Raphaeli Fulgoſi Placentini, in patimam Digesti veteris partem, Commentaria.

Summarium.

- 1 Epitole modus, forma, et stylus.
- 2 Epitole nomen, titulus, et dignitas preponitur a principe.
- 3 Epitolum scribes, debet nomen, neulam et dignitatem eius cui scribit, amittere.
- 4 Epitolum scribentes nomen preponunt, si inferius dirigatur superius, postponuntur.
- 5 Papa hodie scribis Imperatoris, nomen suum preponit, quia maior est, et Imperatoris confirmat et coronat.
- 6 Francia videtur subiecta principi Romanorum.
- 7 Superior scribis inferioris salutatione primitur, non celebratio.
- 8 Imperatoris nomen unde dicatur.
- 9 Quando licet et quare a verbo significativo dignitatis ad dignitatem.
- 10 Nomen quod non est significativum dignitatis, si sonat in delectum, regulariter verificatur ex uno acto; si autem non sonat in delectum, ex pluribus actibus verificatur.
- 11 Argumentum ab allusione vocabulacione procedit affirmativa, sed negativa.
- 12 Imperator antiquitas proprie dicebatur duorum exercitus.
- 13 Imperator quare dicatur Cesar.
- 14 Successione olim fiebant Imperatores, non electione.
- 15 Sufficiens nomen unde descendat.
- 16 Nam nomen unde.
- 17 Augustinus unde dicatur.
- 18 Donatio facta per Constantiū pape Syracusio, an valuerit.
- 19 Constantius donavit vobis Romam Syracusio.
- 20 Constantini donatio valuit, cum Imperium transferri posset de gente in gentem, nec potest recocari.
- 21 Illustris est qui legit in studio generalibus annis viginti.
- 22 Doctor debet pascere militem in negotiis misericordibus,
- 23 In primis scripturis non est necessaria dies neq; signum.

Proemium.

Dc rubrū cum ingro q̄ meāt. Dūmē totius re publice nōlēt et, quedā epistola seu oratio est. Fui doctor et ideo dūcitur ista cōstitutio in sex partes. In prima uelq; parte nomen matutinū epistolā laetationem cum suis titulis et dignitatibus. In secunda parte pertinet nomen eōt ad quos scribent pacēne epistola, nōtio, et cōstitutio, cum suis titulis et dignitatibus. In tercia parte pome salutatio. In quartā parte ponit exordiū. In quinta parte ponit narratio. In sextā et ultima parte ponit cōclūcio. Sic ergo se cōmetep̄tes hoc epistola, que tamē epistola ley est; ut in l. 1. 8. de constitutiōne, et l. 1. 9. de legi, et contr. p. 1. Secundū depara est ibidem rubri, Eusebii, Theophili, Theotilii. Tertia ibi in verbo salutem. Quarta est imprinci, cōstitutio ibi. Quidē totius re publice et. Quinta est ibi. Et antea quidē. Secunda est sibi in versi. Incipiat agit legum doctrinam, in sic cōstitutione. Ista pars penultima que prologus est, recipit subdūctionem; ideo dāctile in partē quinque. In prima namq; parte do. Imperator tractat dōcendo ordine qui per p̄ter res seruabat in traditōne curia civitatis. In secunda parte statuit modum qui debet obseruari in tunc chilii tradendo. In tertia parte tradit quibus locis tradi poterit. In quarta parte tradit quonodo confribit op̄tis ipsius usus civitatis. In quinta et ultima parte quedā inconveniens inter studiosos et frequenter occurrēta subet cūtari, sive cōprobationis custodes et iudicēs statuit. Sechda incipit ibi. Illud vero canēt et, intra unam columnā. Tertia incipit ibi. Hec autem tria vobis lumen. Quartā incipit ibi. Illud autem os lam et. Quinta et ultima incipit ibi. Illud vero satis necessario cōstitutū et. Et h̄c dāctile sufficiat etiā vobis pro suministro meos enim alter suministrari potest pacēne cōstitutio. Et h̄c itaq; rur

- 1 bico nos, et modum, stylum, et formā epistola debet enim contenerē nomen et titulus matutinus, nomen eius cui in ista epistola, et ceteras partes, de quibus in divisione audiuisti. Et secundo nos, q̄ t̄ scribēs epistolam non tantū nomen suum posse, sed etiam titulos et dignitatēs pertinet ad lanceam et cōmendationem sibi auctoritatem. Pleas enim inconveniens est ut titulos suos mittas imponere; et hoc maxime obseruatur apud illos magnos principes et reales nobis. Nonnulli q̄ apud testationem obseruatur ut nome propriū cognomine et agnominis obseruare licet ut doctor, vel miles, non tamē infirmi sitam obserueret non est inconveniens. Et h̄c auctorito q̄ scribens aliter epistolam debet non tamē propriū nomen eius cūm cōmendationem epistolam inscribere, sed etiam titulos dignitatū libarum; et hoc maxime obseruandum est. H̄en aliter si cōmendationem tituli loco in ista habetur, suo autem titulo et humi-letatis causa potest omittere. Et illud, quarto q̄ t̄ cum superioris scribit inferioris, permittit nomen suum inferioris. Eccl̄a cum inferioris scribit superioris, permittit nomen eius emittit, sibi vero submittit. Et t̄cēt et potest argui fortiter q̄ reportat Paulus in maiorum reputabatur dignitas imperialis et apostolica. Nam si videtur. Littera clara, c. de summa trinitate, f. 1. carbo. Imperator premittit nomen suum et submittit nomen Papae et referitq; Papa Imperator. Imperatores nomes pacuit, sibi autem submittit. Potest etiam autem respondere que usq; ad h̄c tenet, obseruatur ut apostolicus scribens Imperator, nomen suum premittat ibi, scilicet, ex parte de maior, et obed. Et Imperator scribens Papae nomen suum submittit, per q̄ arguitur q̄ apostolicus sit maior Imperatoris; et hoc sit, quia per apostolicū confirmatur et coronatur; et illi, c. per venerabilēm, extra de elec, cum etiam certio ex causis preponitur. Item confirmationē pertinet ad maiorem non ad inferiorem remittit. Interim in auxilio debet, c. sibi, q̄ autem illi scripta disputatione sit: hoc quod est nō sit iudicare. H̄ic dubitatum cōcilium Constantiū dedidit et tractatus est copia potest haberi per quandam quoniam nomen suum non apposuit; per quem tractatum potest valori tam per facias scripturas q̄ etiam per alias, q̄ apostolicus nō est maior Imperatoris, respōsum fuit sicut op̄tuit, et ut dicit nostrum non est inter tantos viros iudicare. Et h̄c pergit et h̄c rubricā, q̄ t̄ Francia sibi nō videtur esse subiecta principi Romanorum, cum illa nō nomine Francus Germanicus et ponantur ab eūcta, quia Franci hoc negat. Et ultimo nos, q̄ t̄ cum superioris scribit, inferioris salutē inferioris, idem cum par parit, ut in l. 1. nefentium, f. 6. nego, g. 1. f. 1. cum enim inferioris scribit superioris non salutatione vittat, sed alio modo tamē non tamen in vobis dīscriptum in quibusdam Imperatoris et alio in maiorē p̄cipū ad Hispaniā litteris, pedum oscula beatop̄ et aqua et lata interas vidi, recommendationē premissa et cōsiderante hec sufficientē pro literarib⁹ huius rubri. Et in glorib⁹ ad fidei virtutē, sed contra hanc responsionem et rationē gloriā inicitur; sibi hanc rationē sequeretur ratio, debet dicendum siū in inferre, q̄ dominus qui imperat sibi sibi debet nisi imperator potest, qui imperat filio; sibi, qui amperat monachos et rursum magistrato, qui imperat gratibus illius civitatis, et qui habet imperium; ut in l. 1. Imperium, l. de mīlii, om. aud. debet dici Imperator, q̄ videtur inconveniens propter ea additiva, q̄ dicitur de bella pertinet in suis adūtis, reperiorib⁹ Imperator subditus, sibi et remane imperatur, q̄ nulli alii conuenient q̄ Imperator; vel sibi sibi dictum. Et pro defensione rationē gloriā, attendendū est, q̄ sibi nō nomine Imperator, licet nō nomine verbale, etiam significatiō dignitatis, que dignitas non ex solo verbo competit; sed et alia sunt necessaria, scilicet electio ex eum ad quos pertinet eligere et cōprobatio per apostolicum, ut in c. ad apostolice, ad fin. cum ibi nec de remediis, lib. vi. Quia deinde ergo nomen verbale est significatiō dignitatis, quoniam pertinet ex illo verbo solito, sed alia etiam requiriunt, sibi licet arguere et actu ad dignitatem pertinet est in boreone, non sequit̄, h̄c docet nō ciuisse, ergo est doctor. Et tēt enim nō est verbale, etiam significatiō dignitatis, que non contingit ex solo actu, sed ad eum qui illam constituit, qui habet cōfidentiam autestatem, ut in l. 1. nemini, de adūtis, om. aud. et l. metropolit. de p̄f. et med. h. g. Sed si nō nomine est significatiō dignitatis, et tunc aut sonat in delectum, aut non ex primo casu ex uno actu verificatur, et per consequētē ex solo loquor argumentū hinc: p̄tū, l. athletes, f. calunitas, et l. de his qui noti, mīla. Gallit in tribus casibus, quia non verificatur ex solo actu, sed ex pluribus. Gallit quidem in abīgeo qui non dicitur abīgeo ex uno actu solo, sed ex pluribus;

quod verba edicti de dole in modi falso renuntiatione commisso,
non habet locum directo vel utitur in dolo altera in mensec contraria,
siquisq[ue] scribiq[ue] videtur identitatis rationi uanteq[ue] enim q[uod] ex
maudine & contra sua ciuitate quodammodo a priore fuerat in
productus est. s.c.i.s. hec actio fuerat facile trahendum ad cōse
quentia, seu ad alii casum productum. arg. s. de legi & senatori
causa. l. q[uod] vero contra t. l[et]is hi. u[er]itatis uirium hauiuimus est
ad eundam famosam de dole actionem. arg. s. de in integ. rest.
Letione. **N**on secundo ad t[em]poris conservandam actionem nō admittit
more purgatione post dictum statutu. concord. i. de cōtrah. emp.
l. qui fundū. in pain. arg. s. etra. i. de ver. obli. sita quis. s. f. si.
sed forte hic fin illam. aut hic potius ad actionem introductam
ex conditionis impletione t[em]poris sonata verbago. t. d. l. qui fundū.
& verbum liberetur. q[uod] est hic. & verba fides vendicata soluta
est: que sunt in. d. l. qui fundum. expone. id est nō obligatur t[em]po
r. i. de fida. l. dispensator. i. si. arg. i. de fidet. h. libet. l. habeat.
Sintra. aut hic ideo. q[uod] leso contra alium consulari ideo esset
more purgatio: que ex equitate conceditur. & erradicatio
t[em]p[or]am t[em]p[or]am. arg. nota. C. de ini. & subst. & rel. sub con
cl. cap. fac. i. s. ad. l. aqu. I. inde narratio. i. i. ideo si misere
bic non fuerit soluendo. nō male videbitur deceptio contra seū
contrahentem succurrere ex dole mensuro lucru ei alterius
factura sentiat. arg. i. de eo per quem fac. erit. l. i. in pain. hoc ta
mentum tertiæ f[ac]tio[n]is. nō convenit. l. qui fundū. & ideo precedens tractet.
Si enim falsas. Quatenus emptor vel venditor soluendo nō
est. contra mensuram q[uod] falsum modo contra melioris agrotis.
veru[m] & aliari quicunq[ue] rerū: contra eos qui falsum mensu
ram remulerint. quāvis nō sunt meliores. & cōtra tabulariorum
id est cōputatores qui dole falso cōputationē reueluerint. b.
d. usq[ue] ad s. i. i. Et not. hunc fin. cōtra praticatores fabricatores.
rum nō uolunt murorus qui me pugne deciperint in mensura ma
tutina q[uod] fabzicari fecerint. & cōtra cōputatores petiarum
qui quādoq[ue] falsum numerū renuntiant a scripto q[uod] quis
falsip[er]i seducti vel grafficari volentes. **G**lo. s. l. i. in
f[ac]t[us] est cōputatores seu calculatores. vel proprie. & est notandum
q[uod] si tabellio. id est notarius falsum renuntiet de his que sibi &
ad suū pertinent officium. possit hac in factum actione teneti.

De religiosis & sumptibus funerum &c. Rubrica.

Summarium.

Scientia significat dominium.

Locū. s. Qui mortuū.
¶ Not. q[uod] geniuimus signifi cat dominū non
bone fidet possit. & sic nō quasi dominū. alii
etiam nō significat etiā bone fidet possit. vt
s. de fer. corrup. l. i. qui bona fide. de hoc dī
catis per Bar. de oper. no. nun. in rub. **G**lo. n[on] infere.
ad si hoc placet. **J**ac. de tra. q[uod] dantur ad d[omi]nus actio in fa
ctum ad duo alterius. i. t. i. is qui. cōmuni or[di]nacio[n]e vel
famil[ia]ris. ad cuiusd[omi]ndum ad id quod interficitur factum nō
est. s. commun. d[omi]ni. i. & l. sabina.

Summarium.

¶ Sepelire factio[n]em defunctionem non censeatur adire herediti
tatem. tamen curia est protestari.

Scritp[er]tus. **C**ro. fin. Bart. cum cui de
vel sepeliri faciēte defunctū non ince[li]gi adire: cu
s. tamen illi. vt de hoc protestefit. i.e. L. s. q[uod].
9. sed interclusa. in fin.

Verque. s. Liberti. **I**n glo.
rium. in liberte. glo. videtur fortior aduersari. c.
co. I. u[er]o familiarium. & I. u[er]o sepulchri.

Summarium.

¶ Sunt actio datur ubi cessant verba edicti quo ad pro
pulam significacionem.

Sequi. s. Aduersus. **H**o. ar
p[er]ducendū pp[re]dicti locū nō q[uod] sepulchri. Et non v[er]o
cessant. sed edicti q[uod] ad pp[re]dicti fūsiōne. v[er]o uile.
Glo. s. Si locus. **Q**uā ex p[ro]p[ter]a
sunt est veritatis in. si. vel dic q[uod] virrag. cōpetit em
ptio. & ex empte[re]t in. d. l. qui officiis. qui ne[ce]ssis
quis ex emp[er]io nella fūsiōne oculū decipit. & ibi. & i[st]i in factū
q[uod] emptorire nella est. arg. in. c. t. de. 3. t. emp. l. labeo scribat.

Summarium.

¶ Sepulchritus utrum possit remittere.

God si locus. **I**n glo. ad est. et
v[er]o p[er]pet[er]t duci. q[uod] v[er]o
t[em]p[or] loci obierat sepulchri quo illebat inferre mo
rum v[er]etionis. pactua est cu[m] emp[er]io ne sibi vendicat
licet in inferre mortuū in id sepulchritale pactū nō valeret. sed illi
pulacio. Lenim. propter loqui cu[m] vendicat excep. sibi sepulchri
q[uod] habebat in loco v[er]ito[rum] vero cu[m] sibi sepulchri remittit.
Zone nō q[uod] paciu[m] valentius locus si religiosus sepulchri nec
pollit ad emp[er]io trahere. vel i. de cōtrah. emp. l. libet horis
n[on] in ini. Leo. et. s. l. t. ideo nō interficit has nō posse v[er]etionis
scios montuos inferre. dicit quis eadē ratiōne nec tenet similes
larto. quenq[ue] interficere. s. de ver. obli. U[er]o p[ro]lificatio ista. s. alteris. sed
forte dicitur est hoc cu[m] q[uod] dicit in simili. md. seruio calige. &
l. s. v[er]o. p[ro]lificatio. s. l. s. de fer. ergo. s. Fin. lego illas h[ab]et declarat. Ad
vel forte hic loquit de p[ro]lificatio[n]e penalis. vt dicebat. V[er]o hec
lo remittit q[uod] hic p[ro]lificatio[n]e penalis. p[er] emp[er]io cōma v[er]etionis cum
erat sepulchri hoc est has l[et]er[is] dimotu. Es. po. Ir. erat credere.

Sic pro rata. **I**n glo. illi qui ad
v[er]o quo ad actionem contra eum concedendam.

God si nulla. **I**n ter. p[ro]ta. em[an]cipa
poterat etiā in dote nullis habebat hereditate fore v[er]e
rem quo quida contradicitur hoc sentit glo. vt quia filia anal.

Sic mulier. **I**n glo. l. i. q[uod] culpa mulier
ris faciu[m] est dimotu. tri. acent. pt. C. der[em]pt.
l. cōsentia. vel d[omi]n[is] & mel[ior]is not. l. de bo. p[er]l. i. in p[er]t.

Sic possessor. s. Si cōdem.

In glo. ve[ro] d[omi]e & meliusc[on]tra not. in. l. finiter. & in
d[omi]n. si maritus. & in. l. quod pariter.

Sic q[uod]. **I**n glo. si. in. q[uod] habet definit esse heret: vt

Sic locus. **I**n glo. vel ibi. decessare. hic
de extraneo moratu.

Multime. **I**n ter. not. ad defendendū patriā. &
ergo si dicat se ventre ad partum liberari a typho
qua premat[er]t dicit. Celar. D[omi]n[is] regnū p[ro]p[ter]a v[er]o v[er]o
terre per ate[ll]aneos p[ro]p[ter]a metu neq[ue] regnū polci[us] armie. vt
scribit. Ecclesi. in p[er]no fuit fortis alibi in eod. lib. non te
furib[us] armis perseguo[re]s. en. adiutor. r[ati]o. vt. videt licet
telle eccl. Luca. v[er]o. cōtra deus placuit. & Eccl. p[ro]p[ter]a p[er]p[er]ea.

Sic quis eo. **I**n glo. p[er]b[us] glo. hec. l. aliquo.

Sic plura. **I**n glo. mot. locū. sed in illis le
gen[es]ticis p[ro]p[ter]a r[ati]o[rum] equalis. **G**lo. sciz in facili. ibi. si
heres t[em]p[or]e. hec vera. Zetism. seq. p[ro]sequere. vt in glo. &
not. spesialiter. l. p[er] glo. eius que nota sp[ec]ialis digna est. **G**lo.
qua gl[ori]a magni. ibi. sui p[ro]p[ter]egio. secus si rei v[er]iori in iusti. be
v[er]is. q[uod] furnit. & s. sed aliquando. t. C. de fer. fugiti. l. i. & q[uod]
not. in cur. Et hic est flans prime partis. s. r[ati]o.

In primam Digesti veterio partem effulgenter illi
mulius perspicacissimi. **S**. D. Raphae[li] fulgo sole
ganis equis ad docto p[er]fecto sine copia. Ingredi p[er]ad
Stephanum Raphae[li] & Joannem Bautistam.

Cader quaternionum.
a b c d e f g h i j l m n o p q r s t v p y z A B C D
E F G H I J K L M N O P Q R S T V P Y Z